

Teodora Fonović Cvijanović

JEZIČNA ANALIZA LISTA NAŠ GLAS¹

Izvorni znanstveni rad

Original scientific paper

UDK 81.32>(497.5-3 Istra)“1970/1980“

811.163.42'26:070(497.5-3 Istra)“1970/1980“

811.163.42'33:070(497.5-3 Istra)“1970/1980“

U ovome je radu u središtu zanimanja jezik periodike u Istri sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća. Korpus za istraživanje čine novinski tekstovi iz *Našega glasa* – lista „Riviere“ - radne organizacije za ugostiteljstvo, turizam, trgovinu i proizvodnju. Istraživanjem se rasvjetljuju pravopisne, morfološke, sintaktičke, tvorbene, leksičke i stilske značajke u novinskim tekstovima nakon snažnih nastojanja na unifikaciji hrvatskoga i srpskoga jezika koja su svoj vrhunac dosegla tzv. *Novosadskim dogovorom* i *Novosadskim pravopisom*. Suprotstavljanje jezičnome unitarizmu ojačat će nakon objave *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika* koju su potpisale brojne hrvatske kulturne i javne ustanove. Cilj je ovoga rada uvidjeti koliko su društveno-politička previranja utjecala na jezik u novinskim tekstovima u Istri i jesu li se koristila propisana normativna rješenja.

Ključne riječi: *Naš glas*, hrvatski jezik, Istra, jezična i pravopisna analiza

1. O LISTU NAŠ GLAS

Od 1969. do 1982. godine u Poreču je izlazio *Naš glas*, list „Riviere“ - radne organizacije za ugostiteljstvo, turizam, trgovinu i proizvodnju. O njegovoj ulozi, ciljevima i zadaćama progovara glavni urednik lista već u prvome broju iz srpnja 1969. godine: „Od toga koliko su radni ljudi informirani o radu poduzeća i o problemima s kojima se poduzeće susreće u radu ovisi stupanj razvitka samoupravljanja radnih ljudi. Nema uspješnog samoupravljanja, niti dosljednog izvršavanja samoupravnih odluka, ako svi radni ljudi nisu upoznati s problemima koji iskrsavaju u poslovanju i radu poduzeća, te s

¹ Ovaj je rad financirala Hrvatska zaklada za znanost projektom „Stvaranje socijalističkoga čovjeka. Hrvatsko društvo i ideologija jugoslavenskoga socijalizma“ (1718.) unutar kojega istražujemo jezik istarskih časopisa, glasila tvrtki ili lokalnih organizacija od 1945. do 1990. godine (*Raški rudar*, *Uljanik*, *Naš glas*, *Porečki glasnik*, *Kulturni vjesnik*, *Buzetski zbornik*, *Istarski mozaik*, *Istarski borac* i *Istra*).

mjerama koje se poduzimaju za uspješno rješavanje tih problema. Pored objavljivanja odluka i zaključaka organa upravljanja, informacija o radu sindikalne podružnice, organizacije Saveza komunista i Saveza omladine, Bilten će objavljivati i raznovrsne članke i napise o svemu onome što je interesantno za poduzeće i članove radne zajednice poduzeća. Zadatak je i obaveza svih nas, članova radne zajednice da prema svojim mogućnostima damo doprinos redovnom izlaženju Biltena. Taj naš doprinos treba da (se, dodala T. Fonović Cvijanović) sastoji počevši od aktivne suradnje pisanjem članaka i napisa u Biltenu pa do pomoći radom drugovima koji su se primili, ovog ne baš lakog posla, oko uređivanja Biltena. Opstanak ovog našeg Biltena ovisit će, dakle od svih nas. (...) Samo tako ćemo ispuniti cilj, koji smo si postavili odlučivši se za izdavanje.“² Budući da su teme koje su se objavljivale u ovome listu, od informacija o radu, aktivnostima i planovima ove organizacije do priloga o stambenoj problematici, raznim sportskim natjecanjima, putovanjima radnika, ali i razgovora s gostima hotela, radnicima i poznatim osobama, vijesti iz kulture, literarnih priloga, stalnih rubrika na dijalektu, nagradnih križaljki, aforizama i humoreski, bile zanimljive radnicima, *Naš je glas* bio rado čitan. O tome svjedoče i riječi iz članka *Riječ dvije među nama*: „*Naš glas* sve više postaje nezaobilazni dio naše radne svakodnevice: imamo sve više suradnika koji nam se samoinicijativno javljaju, sve je više reakcija na naše napise, i usmenih i pismenih (i pozitivnih i negativnih), radni ljudi su počeli sami dostavljati svoje točne adrese kako bi im *Naš glas* mogao stići u domove, sve u svemu, list nam se udomačuje i postaje sve čitaniji.“³ *Naš je glas* zauzimao važno mjesto u svakodnevici radnika ovoga poduzeća, ali i njihovih obitelji, stoga je važno uvidjeti kakvim je jezikom pisan i mogu li se iz članaka iščitati promjene koje su se dogodile na jezikoslovnoj sceni sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća.

2. JEZIČNA ZBIVANJA U VRIJEME IZLAŽENJA LISTA NAŠ GLAS

Završetkom Drugoga svjetskoga rata dolazi do raspada Nezavisne Države Hrvatske i stvaranja Federativne Narodne Republike Jugoslavije, što će ostaviti traga i na jezik, posebice na njegovu pravopisnu i leksičku razinu. Iako je zakonskim odredbama nakon 1945. godine u tadašnjoj državi zajamčena ravnopravnost svim jezicima, u praksi sve više jačaju ideje o hrvatskome i srpskome jezičnome i pravopisnome jedinstvu, čemu će pripomoći i *Anketa o jezičnim i pravopisnim pitanjima* iz 1953. godine, *Novosadski dogovor* iz 1954. godine i *Novosadski pravopis* iz 1960. godine koji će, kao službeni, zamijeniti Boranićev *Pravopis*. Suprotstavljanje će jugoslavenskoj unitarističkoj politici ojačati krajem šezdesetih godina, što će rezultirati objavom *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika* i sve izraženijim isticanjem hrvatskih jezičnih i pravopisnih posebnosti. Uslijedit će tzv. *hrvatsko proljeće* kada se odbacuje *Novosadski pravopis* i dvodijelni naziv jezika te se odustaje od rada na zajedničkome pravopisu i nastavka rada

² *Naš glas*, br. 1, 1978. godina, str. 2.

³ *Naš glas*, br. 3, 1981. godina, str. 2.

na zajedničkome rječniku. Takvo stanje neće potrajati dugo jer se već 1971. zabranjuje *Hrvatski pravopis* (tzv. *londonac*) koji su po fonološkim načelima izradili S. Babić, B. Finka i M. Moguš te službeni naziv jezika postaje *hrvatski ili srpski*. Borba s „nacionalizmom u jeziku“ nastavit će se i u osamdesetim godinama i bit će usmjerena posebice na jezik u udžbenicima u osnovnim i srednjim školama.⁴

Sedamdesetih i osamdesetih godina izišla su brojna vrijedna djela koja su pripomogla očuvanju hrvatskoga jezika, a pri analizi u ovome smo se radu koristili sljedećom literaturom: *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika* I. Brabeca, M. Hraste i S. Živkovića (1965.), *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika* E. Barić, M. Lončarića, D. Malić, S. Pavešića, M. Petija, V. Zečević i M. Znike (1979.), *Pregled gramatike hrvatskosrpskoga jezika* S. Težaka i S. Babića (1966.), *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom* (dalje *Novosadski pravopis*) (1960.), *Hrvatski pravopis* S. Babića, B. Finke i M. Moguš (1971.), *Standardni jezik* D. Brozovića (1970.), *Jezikoslovni ogledi* R. Katičića (1971.), *Hrvatski književni jezik u 19. i 20. stoljeću* Lj. Jonkea (1971.), *Hrvatski književni jezik danas* Lj. Jonkea (1971.) i *Jezični savjetnik s gramatikom* urednika S. Pavešića (1971.). Gdje gdje smo posegnuli i za starijim normativnim priručnicima, ali i onim suvremenim s ciljem da istraživanje bude potpunije i jasnije.

3. PRAVOPISNA I JEZIČNA ANALIZA

Korpus za ovo istraživanje čine novinski tekstovi koji su sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća izlazili u listu *Naš glas*.⁵ Iz njih ćemo iščitati pravopisne, morfološke, sintaktičke, tvorbene, leksičke i stilske karakteristike te ih usporediti s tadašnjim normativno prihvatljivim i propisanim rješenjima. Budući da je utjecaj izvanjezičnih čimbenika na jezik u ovome razdoblju velik, utvrdit ćemo također koliko su političke (ne)prilike utjecale na jezik u medijima u Istri.

3. 1. PRAVOPISNE ZNAČAJKE

3. 1. 1. Interpunkcijsko načelo

Iako je od *Novosadskoga pravopisa* u interpunkciji diskursa uvedeno semantičko (logičko) interpunkcijsko načelo gdje se rečenica promatra kao komunikativna jedinica, u *Našemu glasu* pronalazimo primjere gramatičkoga (strukturnoga) interpunkcijskoga načela gdje se rečenica promatra kao gramatička (jezična) jedinica.⁶ Po tome se zarez dosljedno umeće između surečenica složene rečenice, što možemo vidjeti u primjerima:

⁴ *Hrvatski jezik u XX. stoljeću*, ur. M. Samardžija i I. Pranjkić, Matica hrvatska, Zagreb, 2006., str. 45.

⁵ U istraživanje nisu uvrštene rubrike pisane na dijalektu, književni i literarni prilozi i humoristične rubrike.

⁶ Lada Badurina, *Kratka osnova hrvatskoga pravopisanja: metodologija rada na pravopisu*, Biblioteka Dometi, Rijeka, 1996., str. 118–120.

U raspravi kjao (sic!) je vođena na skupštini istaknuto je, da sindikat još uvijek nije našao sebe u pogledu zadataka (9/74, 3)⁷ / Na kraju svog izlaganja predsjednik SOFK Poreč, istakao je za proteklu 1976. godinu, da je to veoma značajna godina za porečki sport. (1/77, 14) / Održali smo, tako, obećanje dato u prvom broju, da će list izlaziti redovito (8/80, 2).

3. 1. 2. Pisanje naziva za mjesece

U vrijeme izlaženja lista *Naš glas* postojala su ograničenja ili zabrane u uporabi hrvatskih naziva i riječi u medijima, a među njima su i hrvatski nazivi za mjesece, o čemu zorno svjedoči i S. Babić u članku *Hrvatski jezik za komunističkoga razdoblja*.⁸ U normativnim se priručnicima mogu pronaći preporuke, primjerice već u Guberina–Krstićevim *Razlikama između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika* iz 1940. godine ističe se da je riječ *april* tipičnija za srpski književni jezik, a riječ *travanj* za hrvatski⁹. U *Jezičnome savjetniku s gramatikom* iz 1971. Slavko Pavešić napominje da je „naše ime“ primjerice za prvi mjesec *siječanj* – prema latinskome *januar*.¹⁰ U pisanju naziva za mjesece u *Našemu glasu* pretežu hrvatski nazivi: *Poreč, 25. rujan 1974. (11/74, 2) / i to 30. listopada 1974. (11/74, 6) / U subotu, 24. ožujka je u kongresnoj dvorani (4/76, 2) / 4. ožujka ove godine održana je sjednica (4/76, 9) / koji bi trebali biti dovršeni do maja naredne godine (1/77, 9) / 27. siječnja 1977. (1/77, 5) / pošla na zimovanje 6. prosinca (8/80, 1) / 5. kolovoza 1980. (8/80, 2) / održana je 12. studenoga (8/80, 3) / donijeli su svoje planove koncem veljače (3/81, 1) / poslovanje naše RO u rujnu (10/81, 1) / održanoj 26. prosinca 1981. (1/82, 1) / ali se njihovi podaci očekuju tek početkom ožujka (1/82, 1). Ipak, pronalazimo i velik broj primjera s nazivima za mjesece prema latinskome imenu: *29. novembar u našim hotelima (11/74, 2) / rezultati poslovanja od januara do septembra ove godine (11/74, 6) / organizirala je početkom oktobra izlet za svoje radnike (11/74, 6) / do jula mjeseca (12/74, 5) / U maju prvi stanovi (3/75, 3) / međutim krajem januara (4/75, 3) / koncem aprila ili početkom maja (5/75, 10) / održana je 29. decembra 1976. godine (1/77, 2) / zbog čega će već u septembru (1/77, 9).**

⁷ U zagradama se uz primjer navode broj i godina *Našega glasa* te broj stanice na kojoj je potvrđen pojedini primjer.

⁸ Stjepan Babić, „Hrvatski jezik za komunističkoga razdoblja“, *Jezik*, god. 56, br. 3, Zagreb, 2009., str. 107.

⁹ Petar Guberina, Kruno Krstić, *Razlike između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika*, Matica hrvatska, Zagreb, 1940., str. 90.

¹⁰ *Jezični savjetnik s gramatikom* (ur. S. Pavešić), Matica hrvatska, Zagreb, 1971., str. 108.

3. 1. 3. Pokrate

Od završetka Drugoga svjetskoga rata u javnoj (službenoj i neslužbenoj) komunikaciji nastaju brojne pokrate koje su bile zanimljive i u jezičnome smislu pa su već sedamdesetih godina opisane s pravopisnoga, morfološkoga, tvorbenoga i terminološkoga gledišta, a posebno poglavlje zauzimaju i u pravopisima.¹¹ B. Finka u članku *Kojega je roda OUR?* objašnjava da se „kratice toga tipa pišu i govore kao da su pune riječi, kao imenice m. roda na suglasnik“, bez obzira je li u kratici sadržana imenica ženskoga roda te napominje da se tako sklanjanju i kratice SIZ i NOB.¹² B. Tafra u članku *Promjenjive kratice* također smatra da ih treba sklanjati kao imenice muškoga roda te da im, budući da se sklanjaju kao i druge imenice, ne bi trebalo odvajati padežni nastavak crticom, već da se leksički i gramatički morfem trebaju pisati zajedno, primjerice SKOJa, SIZovi.¹³ One su dijelom *Novosadskoga pravopisa* iz 1960. godine gdje se donose primjeri promjenljivih i nepromjenljivih pokrata, iako se i u njemu zamjećuju kolebanja jer neke od njih najprije ulaze u promjenjive, a zatim u nepromjenjive pokrate (npr. *VPŠ – Viša pedagoška škola*).¹⁴ U *Hrvatskome su pravopisu* iz 1971. također opisane u poglavlju *kratice etikete*.¹⁵

U istraživanjima je građi neujednačenost pri sklonidbi pokrata višestruka; prvo, obiluju primjeri u kojima se one uopće ne sklanjaju; drugo, nešto su manje zastupljeni primjeri sa sklonidbom u kojih se između pokrate i njezina obličnog nastavka umeće spojnica; treće, uočena su kolebanja u rodu pokrata. Uobičajena je također i njihova apelativizacija.

U prvu grupu ulaze sljedeći primjeri: *i u rješavanju važnijih pitanja poslovanja i rada OOUR i poduzeća* (9/74, 3) / *Istinit primjer iz OOUR „Pazin“* (9/74, 9) / *nogometashi OOUR „Remont“* (11/74, 1) / *a ljudi iz OOUR bi trebali više surađivati* (11/74, 5) / *bilo je govora na sastancima Sindikata OOUR „Rubin“ i OOUR „Turist“ o jednom većem izletu* (11/74, 7) / *da se na razini OOUR vrši utvrđivanje mase sredstava* (4/76, 2) / *U velikoj mjeri su uklonjene razlike u akumulativnosti između pojedinih OOUR* (4/76, 2) / *na kojima je po Sistemu AVRVM određen niži osobni dohodak* (10/76, 17) / *Ako pitate radnike OOUR „Pazin“* (1/77, 6).

¹¹ Usp. Marko Samardžija, *Nekoć i nedavno: Odabrane teme iz leksikologije i novije povijesti hrvatskoga standardnoga jezika*, Dometi, Rijeka, 2002., str. 50–52.

¹² Božidar Finka, „Kojega je roda OUR?“, *Jezik*, god. 28, br. 1, Zagreb, 1980., str. 24.

¹³ Branka Tafra, „Promjenjive kratice“, *Jezik*, god. 23, br. 3–4, Zagreb, 1975–1976., str. 124–125.

¹⁴ *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom*. Izradila Pravopisna komisija, Matica hrvatska Zagreb i Matica srpska Novi Sad, 1960., str. 121., 129–131.

¹⁵ Stjepan Babić, Božidar Finka, Milan Moguš, *Hrvatski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb, 1971., str. 134–135.

Primjeri su sklanjanja pokrata sljedeći: *koje su u razmatranom periodu poduzimane u poduzeću, odnosno OOUR-ima (9/74, 3) / po obračunskim jedinicama odnosno OOUR-ima (11/74, 3) / Prema tome formiranje Službe EOP-a u našem poduzeću (11/74, 3) / otišli u muzej / zasjedanja AVNOJ-a (11/74, 6) / iz svih naših OOUR-a (4/76, 4) / u provedbi ZUR-a na kojem je sudjelovalo (1/77, 5) / u svim našim obiteljskim OOUR-ima (8/80, 2) / Od svih ugostiteljskih OOUR-a (8/80, 3) / koji je izrađen na osnovi SAS-a (3/81, 1) / Na ovogodišnjem ITB-u (3/81, 3) / u svim našim OOUR-ima (1/82, 1) / aktivnost delegata u Skupštinama SIZ-ova (1/82, 2) / Izmjene i dopune SAS-a o međusobnim odnosima radnika (1/82, 1) / primjena ZUR-a (3/81, 4) / U svim našim OOUR-ima (1/82, 2).*

U vezi s kolebanjem u rodu pokrata uočavamo da se većim dijelom sklanjaju kao imenice muškoga roda na suglasnik, ali zabilježeni su i primjeri kada to nije slučaj: *predviđen za tu OJ-u (5/80, 18) / te na njegovanju revolucionarnih tradicija NOB-e (8/80, 1) / da je u našem sistemu nagrađivanja po OJ-a planirani osnovni dohodak (3/81, 1) / za svaku OJ-u unutar OOUR-a (3/81, 1).*

Zbog njihove česte uporabe u svakodnevnoj komunikaciji pokrate je zahvatila apelativizacija¹⁶, za što smo potvrde pronašli u sljedećim primjerima: *kako nastaje ourizacija i dezourizacija (5/80, 18) / kada jednom direktoru potreban je još jedan tada nastaje ourizacija, a kada se gornji međusobno zavade nastaje dezourizacija (5/80, 18).*

3. 1. 4. Složenice s vezanim leksičkim morfemom u prvome dijelu

Pri pisanju složenica s vezanim leksičkim morfemom u prvome dijelu u našem smo korpusu naišli na neujednačenost. Tako se one pišu sastavljeno: *sa svojim fotoaparatom i kinokamerama (9/74, 4) / obuhvaćeni su i autokampovi (9/74, 4) / u naš autokamp (11/74, 4) / Budući da autokampovi (11/74, 4) / na recepcijama (...) autokampa „Lanterna“ (4/76, 8) / porast u autokampovima (8/80, 3) / proširuju se autokampovi (3/81, 1) / otvara se u autokampovima (3/81, 2) / Potražnja autokampova (1/82, 1), rastavljeno: *a dokaz ovoj tvrdnji neka bude ova foto reportaža (9/74, 1) / Nakon auto kampova (4/75, 9) i sa spojnicom: i doskočio do našeg foto-reportera (9/74, 8) / punila našu kino-dvoranu posjetiocima (12/74, 7) / 6000 mjesta u auto-kampu (8/80, 3) / Avio-program prodaje se slabije (3/81, 3) / Pojedinačne avio-prednaje šalje agencija (1/82, 1). U Novosadskome pravopisu i u Hrvatskome pravopisu u poglavlju Pravopisni rječnik one se pišu sa spojnicom.¹⁷**

¹⁶ Usp. Marko Samardžija, *Nekoć i nedavno: Odabrane teme iz leksikologije i novije povijesti hrvatskoga standardnoga jezika*, str. 51.

¹⁷ Usp. *Hrvatki pravopis*, str. 142., 183.; *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom*, str. 195. i 296.

3. 1. 5. Dentalni okluzivi ispred afrikata

Jedno je od prijepornih pitanja hrvatskoga pravopisa i danas pisanje dentalnih okluziva ispred afrikata. U ondašnjim normativnim priručnicima dopuštene su dvostrukosti pa su jednako dobri i primjeri s dentalnim okluzivima ispred afrikata, ali i bez njih.¹⁸ U *Našemu glasu* pretežu primjeri u kojima se dentalni okluzivi gube pred afrikatom: *Osobni dohoci će se planirati na bazi ostvarenja* (11/74, 6) / *ali i o predstojećim zadacima* (1-2/75, 3) / *često raspravljalo o osobnim dohocima* (1-2/75, 13) / *Zadaci povjereni šefu recepcije* (1-2/75, 15) / *podaci o postocima nisu baš mjerodavni* (3/75, 5) / *ali su dodaci skupi i čudni* (4/76, 5) / *kada mi utvrdimo i dokazujemo podacima* (4/76, 8) / *Navedeni podaci najbolje pokazuju* (1/77, 9) / *dok su osobni dohoci veći 28 posto* (8/80, 3) / *visoki gubici radnog vremena* (3/81, 3) / *Rad i naredni zadaci sindikata* (3/81, 4) / *planira se prema podacima* (10/81, 2) / *Samoupravne sporazume o osobnim dohocima* (10/81, 4) / *realni osobni dohoci* (1/82, 7) / *u općoj bici za stabilizaciju* (1/82, 7) / *te će njihovi podaci biti dostupni* (1/82, 1) / *ali se njihovi podaci očekuju tek početkom ožujka* (1/82, 1). Odstupanja su od ovoga pravila rijetka: *mogu se primjetiti razni nedostaci* (12/74, 8).

3. 2. MORFOLOŠKE ZNAČAJKE

3. 2. 1. Sklonidba tuđica

U novinskim tekstovima u *Našemu glasu* nailazimo na velik broj tuđica, a u redcima što slijede donosimo kako su se tuđice sa završetcima *-nt*, *-kt*, *-ium* i *-ist* prilagođavale hrvatskomu morfološkomu sustavu.

Ondašnji normativni priručnici dopuštali su dvostrukosti u tuđica sa završetkom *-nt* i *-kt* te su im ravnopravni bili likovi i s proširenom i s neproširenom osnovom. Tako Brabec–Hraste–Živkovićeva gramatika ne sadrži pravila o sklonidbi tuđica, ali se u poglavlju *Nepostojano a* preporučuje da se između dva suglasnika u riječima stranoga podrijetla ne umeće nepostojano *a*, iako na kraju dopuštaju i *parlamenat* i *parlament*, i *talenat* i *talent*, i *fakat* i *fakt*.¹⁹ U Težak–Babićevu *Pregledu gramatike hrvatskosrpskog jezika* iz 1966. godine ne obrađuje se sklonidba tuđica sa završetkom *-kt* i *-nt*. U *Priručnoj gramatici hrvatskoga književnog jezika, Hrvatskome pravopisu i Novosadskome pravopisu* ravnopravni su likovi s proširenom i s neproširenom osnovom²⁰, stoga nije neobično što se dvostrukosti pojavljuju i u *Našemu glasu*: *a jedan projekat sadrži više programa* (11/74, 3) / *koji će znati da taj projekat odražava u radnom stanju* (11/74, 3) / *Akcentat je stavljen na školovanje uz rad* (3/75, 3) / *bitan elemenat materijalne i socijalne sigurnosti radnika*

¹⁸ Usp. *Jezični savjetnik s gramatikom* (ur. S. Pavešić), str. 346., 354.; Ivan Brabec, Mate Hraste, Sreten Živković, *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1965., str. 79.

¹⁹ Ivan Brabec, Mate Hraste, Sreten Živković, *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, str. 22.

²⁰ Eugenija Barić et al., *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1979., str. 73.; *Hrvatski pravopis*, str. 66.; *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom*, str. 140.

(5/75, 7) / Pošto je to objekat od velikog značaja (4/76, 5) / pa je došao momenat da se osvrnemo na postignute rezultate (8/80, 3), ali da ga se ne propusti u objekt (9/74, 7) / da bi trebalo raditi projekt po projekt (11/74, 3) / Svaki novi projekt traži kadar (11/74, 3) / Osim toga taj projekt (11/74, 3) / Plan je najvažniji dokument koji regulira (10/81, 2).

Iz primjerâ koji mogu odgovoriti zahtjevima (...) **simpozijuma** (1/77, 8) / koji mogu točno 37 skupova, sastanaka, **simpozijuma** (1/77, 8) jasno je da latinske tuđice nisu bile prilagođene hrvatskomu sustavu i da je u *Našemu glasu* bio uobičajen nastavak *-ium*. U vezi s ovim jezičnim problemom *Novosadski* je pravopis dopuštao dvostruke, pa i trostruke oblike (*-ium/-ij/-ija*)²¹, dok se u *Hrvatskome pravopisu* iz 1971. godine traži zamjena latinskoga nastavka *-ium* hrvatskim nastavkom *-ij* muškoga roda.²² U Guberina–Krstićevim *Razlikama između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika* ova su dva nastavka jasno razgraničena: „U hrv. knjiž. jeziku imamo *-ij*, a u srpskom *-ijum*: konzervatorij – konzervatorijum“.²³

U primjeru *Nedavno smo sjedili u društvu jednog konobara, recepcionera i šankiste* (9/74, 7) tuđica sa završetkom *-ist* sklanja se po *e*-deklinaciji. Normativnu su prednost tada imale imenice na *-ist*, iako se dopušta i oblik *-ista*.²⁴

U intervokalnome se položaju u cjelokupnome korpusu pojavljuju dvostruke uporabe, pa se u sljedećim primjerima između samoglasnika ne umeće *j*: u *prekrasnim interierima* (9/74, 4) / *Predsjednik žirja za kulinastvo* (9/74, 4) / *članovi žirja* (9/74, 4) / *osim što imaju ponuđene menie* (11/74, 5) / *valja spomenuti posebne menie* (1-2/75, 6) / *na čelu s organizaciom Sindikata* (1/77, 4) / *već još boljom organizaciom akcije* (1/77, 4), ali u istim brojevima pronalazimo i primjere kada se ono umeće: *sve specijalitete* (9/74, 4) / *Proslavio se je organizacijom prvomajskih vikenda* (4/76, 5) / *Nema „zime“ za porečku „Rivijeru“* (1/77, 7) / *standardizirati menije* (1/82, 5) / *uvesti u menije istarska jela* (1/82, 5).

3. 2. 2. Zanaglasni akuzativ *ju*

Poznato je da je pojavnost zanaglasnoga akuzativa *ju* smanjena tek od Maretićeve gramatike te da je uvjetovana položajem.²⁵ Danas o tome postoje brojne rasprave i članci. Primjerice, I. Zoričić navodi da se oblik *ju* pojavljuje u tekstovima od 16. stoljeća, preteže u onima iz 18. i 19. te zaključuje da se u naše vrijeme sve više dopušta ravnopravnost oblika *ju* i *je*, što zagovaraju i M. Mamić te S. Babić.²⁶ U našem se korpusu pojavljuju oba

²¹ *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom*, str. 141.

²² *Hrvatski pravopis*, str. 59.

²³ Petar Guberina, Krno Krstić, nav. dj., str. 34.

²⁴ Usp. *Jezični savjetnik s gramatikom* (ur. S. Pavešić), str. 100.; Stjepko Težak, Stjepan Babić, *Pregled gramatike hrvatskosrpskog jezika*, str. 138.

²⁵ Sanda Ham, *Jezik zagrebačke filološke škole*, Matica hrvatska, Ogranak Osijek, 1998., str. 65.

²⁶ Ivan Zoričić, *Hrvatski u praksi*, ZN „Žakan Jurić“, Pula, 1998., str. 97–99.

oblika: *što ju postavlja pred njega naš novi samoupravni sistem* (9/74, 3) / *mi ju ne štitimo* (9/74, 7) / *jedna njena drugarica sa posla, prilično ju je ocrnila* (1/77, 6) / *jednostavno ju je zaboravio* (1/77, 6) / *školovala ju je općina* (1/77, 6) / *možemo je koristiti za obradu masovnih pojava* (11/74, 3).

3. 2. 3. Sklonidba posvojnih zamjenica za 3. lice

U *Našem* je *glasu* uobičajena sklonidba posvojnih zamjenica za 3. lice (*njegov* i *njihov*) po pridjevno-zamjениčnoj sklonidbi: *o propustima u njihovom radu* (9/74, 7) / *danas je na njihovom mjestu najveće gradilište* (11/74, 2) / *a samo jedan od tih slučajeva odgovara njegovom stambenom problemu* (1/77, 15) / *osnov je njihovog turističkog vrednovanja* (8/80, 6) / *moćnost njihovog korištenja u zdravstvene svrhe* (8/80, 6) / *porazgovarali smo o njihovom poslu* (8/80, 6) / *za ostvarivanje njihovog društveno-ekonomskog položaja* (1/82, 2). U ondašnjim je gramatikama preporuka da se one sklanjaju po imeničnoj sklonidbi uz napomenu da se ipak i u govoru i u pismu one sklanjaju i po pridjevno-zamjениčnoj sklonidbi.²⁷

3. 2. 4. Kolebanja u rodu imenice *osnova*

U našem je korpusu kolebljiva roda imenica *osnova*. U *Jezičnome savjetniku s gramatikom* upozorava se na razlikovanje gramatičkoga roda u srpskome i hrvatskome jeziku jer je „*osnov* običnije u istočnim krajevima, a *osnova* u zapadnim.“²⁸ U Guberina–Krstićevim *Razlikama* smatra se da je u hrvatskome standardnome jeziku imenica *osnova* ženskoga roda sklonidbene e-vrste običnija od imenice *osnov*.²⁹

U *Našemu* je *glasu* imenica *osnova* većim dijelom u muškome rodu sklonidbene a-vrste: *na osnovu kojih se u svakoj OOUR utvrđuje masa sredstava* (4/76, 3) / *Bitni elementi na osnovu koji se utvrđuje pojedinačno učešće* (4/76, 3) / *u raspodjeli sredstava po osnovu minulog rada* (4/76, 3) / *osnov za učešće radnika u raspodjeli sredstava* (4/76, 3) / *koja se radnicima isplaćuju po osnovu minulog rada* (4/76, 3) / *što je jedan od osnova za učešće* (4/76, 3) / *onaj isti osnov koji služi i kod raspodjele* (4/76, 3) / *Na osnovu Zakona o ugostiteljstvu i turističkoj djelatnosti* (8/80, 2). Primjeri *pri sastavu prijedloga u osnovi pošla od odredbi o minulom radu* (4/76, 3) / *da je prijedlog zasnovan u osnovi* (4/76, 3) / *i da na osnovi svoga rada stječe dohodak* (1/77, 11) / *na osnovi ekonomske ili političke moći ili u obliku birokratske samovolje* (1/77, 11) dokazuju da je ona u uporabi i u ženskome rodu sklonidbene e-vrste.

²⁷Usp. Ivan Brabec, Mate Hraste, Sreten Živković, *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, str. 100; Stjepko Težak, Stjepan Babić, *Pregled gramatike hrvatskosrpskog jezika*, str. 94.

²⁸ *Jezični savjetnik s gramatikom* (ur. S. Pavešić), str. 187.

²⁹ Petar Guberina, Krsto Krstić, nav. dj., str. 151.

3. 3. SINTAKTIČKE ZNAČAJKE

3. 3. 1. Pasivne konstrukcije

U *Našemu* su *glasu* sasvim uobičajene pasivne konstrukcije: *koje su u razmatranom periodu poduzimane u poduzeću* (9/74, 3) / *dogovoreno je da budemo smješteni* (11/74, 7) / *„Naš glas“ je za iscrpno informiranje (...) isto tako pohvaljen* (4/76, 2) / *pročitano je nekoliko reklamacija* (12/74, 3) / *Razmotren je prijedlog Odbora za standard i stručno obrazovanje* (5/75, 9) / *4 akcije su bile pismeno pohvaljene* (1/77, 8) / *Na istoj je razmotren izvještaj* (1/77, 12) / *Razmotrena je mogućnost proširenja aktivnog odmora* (3/81, 5) / *sistem bi mogao biti instaliran već u rujnu* (1/82, 5) / *Na njoj je razmotren i prihvaćen izvještaj o troškovima ekonomske propagande* (1/82, 5). U *Jezičnome savjetniku s gramatikom* upozorava se da se u hrvatskome jeziku pasiv ne smije često upotrebljavati.³⁰

3. 3. 2. Konstrukcija *da + prezent* na mjestu infinitiva

Iako u hrvatskome jeziku normativnu prednost pred konstrukcijom *da + prezent* ima infinitivna dopuna, u *Našemu* su *glasu* brojni primjeri u kojima se pojavljuje upravo ova konstrukcija: *ima prvenstveno za cilj da radi na izradi takvih projekata* (11/74, 3) / *čak i one koji ne vole da piju* (11/74, 7) / *zato što treba da sadrže* (12/74, 4) / *zainteresirani treba da podignu određeni formular* (3/75, 8) / *te bi trebao da služi mnogima kao putokaz* (4/76, 4) / *Jer gost dođe da uplati* (4/76, 5) / *Treba napomenuti, da je ovakav program mogao da se tako brzo i uspješno ostvaruje* (1/77, 9) / *svi koji imaju svoje skije, trebalo bi da ih ponesu* (8/80, 1) / *imamo i te kakva razloga da budemo zadovoljni* (10/81, 1) / *jer kako inače protumačiti da nitko više nije spreman da prima velike akcije u posezoni* (1/82, 3).

3. 3. 3. Rečenice

U istraženome smo korpusu naišli na velik broj rečenica u kojima se pojavljuju zamjenički prilozi *kako...tako* i *kao* koji su ovoj vrsti diskurza važni za nizanje vrijednosnih izraza: *Ovako pokušavamo pridonijeti boljem, potpunijem i pravodobnom informiranju članova našeg kolektiva kako o već usvojenim aktima, tako i o prijedlozima i nacrtima samoupravnih akata* (5/80, 19) / *bio je objavljen početak gradnje radionice za brzi servis u „Autoremontu“, kao i to da će radovi biti gotovi prije početka glavne sezone* (5/80, 18) / *potrebno je da cijela naša predizborna aktivnost bude usmjerena na izbor takvih članova delegacija i delegata, kao i kadrova na odgovornim funkcijama* (1/82, 2) / *s ostvarivanjem Rezolucije III kongresa samoupravljača Jugoslavije kao i s rješavanjem životnih pitanja* (1/82, 2) / *kako funkcionalno po alatmanu, grupama i individualcima tako i geografski* (1/82, 3) / *taj termin je kudikamo prihvatljiviji radi organiziranja i realizacije plana i programa radnih akcija kako saveznih i republičkih tako i regionalnih* (1/82, 4).

³⁰ *Jezični savjetnik s gramatikom* (ur. S. Pavešić), str. 381.

Uz njih je s ciljem pojačavanja određenih formulacija česta pojava gradacijskih rečenica korelativnoga tipa s vezničkim izrazom *ne samo...nego/već (i/li): dalo je izvanredne rezultate ne samo u pogledu produktivnosti, već i s aspekta sigurnosti pri radu* (4/76, 4).

3. 4. TVORBENE ZNAČAJKE

3. 4. 1. Sufiksi *-ioni* i *-ski*

Stjepan Babić već u svojoj doktorskoj disertaciji pod nazivom *Sufiksalna tvorba pridjeva u suvremenom hrvatskom ili srpskom književnom jeziku* (1966.) normativnu prednost nad sufiksom *-ioni* daje sufiksu *-ski*. Ističe također da je među pridjevskim sufiksima sufiks *-ioni* jedini strani sufiks koji je u nas došao iz ruskoga jezika.³¹ Ipak, u *Našem su glasu* primjeri sa sufiksom *-ioni* sasvim uobičajeni, najvjerojatnije zbog njihove proširenosti i posebnoga značaja u nekim sintagmama: *da se izrada investiciono-tehničke dokumentacije* (9/74, 6) / *u zimskim mjesecima investicione grupe* (1-2/75, 5) / *minuli rad je sastavni dio samoupravnog produkcionog odnosa* (5/75, 7) / *nije postojala dovoljna organizaciona povezanost* (4/76, 1) / *mi imamo jedan veliki organizacioni problem* (4/76, 5) / *Zbog nedostatka investicionih sredstava* (4/76, 5) / *imamo osigurana investiciona sredstva* (1/77, 9) / *i troškove investicionog održavanja* (1/77, 9) / *trebamo najuže akciono i sadržajno povezivati s aktivnostima* (1/82, 2) / *U organizacionoj jedinici* (1/82, 3) / *na dnevnom redu Koordinacionog odbora* (1/82, 5) / *Investiciona ulaganja realizirana u ovoj godini* (1/82, 7).

Tek se u rijetkim primjerima umjesto sufiksa *-ioni* pojavljuje sufiks *-ski*: *osnovali su Koordinacijski odbor* (10/81, 2) / *svakako treba pridonijeti organizacijskom i kadrovskom jačanju* (1/82, 4).

3. 4. 2. Sufiksi *-telj* i *-lac*

Na uporabu ovih sufikasa već su se šezdesetih godina osvrtni jezikoslovci, primjerice Stjepan Babić navodi da su do početka šezdesetih godina prošloga stoljeća imenice na *-lac* bile u nas uobičajene, no smatra da tvorbenu prednost treba dati sufiksu *-telj*.³² S druge pak strane Belić i Stevanović zalažu se samo za imenice sa sufiksom *-lac* te one sa sufikom *-telj* ubrajaju među zastarjelice, rusizme ili staroslavenizme.³³ *Naš je glas* potvrda da u medijima u Istri sedamdesetih i osamdesetih godina izrazitu prednost ima sufiks *-lac*, što dokazuju sljedeći primjeri: *da bude nosilac* (9/74, 3) / *Rukovodilac službe održavanja* (4/76, 6) / *dugogodišnji rukovodilac u našoj radnoj organizaciji* (1/82, 2).

³¹ Stjepan Babić, „Hrvatski jezik za komunističkoga razdoblja“, str. 110–111.

³² Stjepan Babić, „Žigosani sufiks -telj“, *Jezik*, X, Zagreb, 1963., str. 113–116; „Sporni sufiks -telj“, *Jezik*, XV, Zagreb, 1968., str. 69–76.

³³ Stjepan Babić, „Hrvatski jezik za komunističkoga razdoblja“, str. 111.

U gramatici uz *Jezični savjetnik* S. Pavešić i Z. Vince napominju da su u genitivu množine ispravne inačice u kojima se ne ostvaruje vokalizacija (npr. *čitalaca*, *rukovodilaca*, a ne *čitaoca*, *rukovodioca*).³⁴ U *Našemu* su *glasu* ravnopravne obje inačice: *izjava svih posjetilaca* (9/74, 3) / *u tom pravcu potrebni su zajednički napori redakcije i čitalaca* (8/80, 2) / *gdje će 90.000 čitalaca* (9/74, 5) / *Sakupilo se oko 1000 gledaoca* (9/74, 10) / *Redovito i iscrpno informiranje čitaoca o aktivnostima* (4/76, 1) / *prema zahtjevima naručioca* (1/77, 8).

U primjeru *koji je i nosioc akcije* (1/77, 4) u nominativu jednine pojavljuje se i sufiks *-oc*.

3. 4. 3. Prefiks van-

Iako se u *Jezičnome savjetniku s gramatikom* navodi da je prefiks *van-* običniji u istočnim krajevima nego u zapadnim, u *Našem* se *glasu* često upotrebljava: *boravi preko 60 vanrednih grupa* (9/74, 5) / *U toku mjeseca augusta objavljeno je 78 vanrednih inventura* (9/74, 7).

3. 5. LEKSIČKE ZNAČAJKE

U drugoj polovici 20. stoljeća utjecaj je izvanjezičnih (društvenih i političkih) čimbenika prije svega vidljiv na leksičkoj razini, što se već pred kraj Drugoga svjetskoga rata očituje u nastojanju da se raskine s jezičnim purizmom prethodnoga razdoblja, da se provede jaka internacionalizacija političkoga leksika te da se ožive posuđenice iz ruskoga jezika.³⁵

Internationalizacija leksika zahvatila je na početku politički podstil administrativnoga stila hrvatskoga jezika iz kojega zatim „snagom partijskopoličkog autoriteta i s njime posvemašnje kontrole medija, prilično brzo prelazi i u druge funkcionalne stilove.“³⁶ Ona se iz ideoloških razloga posebice prepoznaje u imenovanju važnih povijesnih događaja i datuma³⁷ kao što su Praznik rada, Dan žena i Dan Republike, o čemu svjedoče i sljedeći primjeri iz *Našega glasa*: *Ovogodišnja proslava Međunarodnog dana žena 8. marta u našoj zemlji* (3/75, 2) / *Proslavio se je organizacijom prvomajskih vikenda* (4/76,5) / *Približava nam se praznik 1. maj* (4/76, 5) / *Da li i ove godine planirate Prvomajski vikend za Zagrepčane* (4/76, 5) / *29. novembar u našim hotelima* (11/74, 2) / *Osmi mart - Međunarodni dan žena, je uz Prvi maj – Praznik rada, jedini praznik s izrazito klasnim obilježjem* (3/81, 8).

³⁴ *Jezični savjetnik s gramatikom* (ur. Slavko Pavešić), str. 339.

³⁵ Marko Samardžija, *Nekoć i nedavno: Odabrane teme iz leksikologije i novije povijesti hrvatskoga standardnog jezika*, str. 48.

³⁶ Isto, str. 48.

³⁷ Isto, str. 49.

Težnja da srpski jezik, pod imenom srpskohrvatskoga, u svim državnim tijelima postane središnjim jezikom na području bivše Jugoslavije, posebice nakon *Novosadskoga sastanka*, očituje se u nastojanju da se uklone ili smanje razlike između hrvatskoga i srpskoga leksika.³⁸ Jedan od načina da se to učini bio je postupak biranja zajedničkoga leksema³⁹, za što smo potvrde pronašli i u našem korpusu na primjerima *tjedan/sedmica*, *hiljada/tisuća*, *porodica/obitelj*: *nakon bogate trudbene sedmične atmosfere* (9/74, 5) / *a ne da ostaju cijelu sedmicu* (9/74, 3) / *ali ako netko drugi ima manjak od 800.000 i više hiljada* (9/74,7) / *jedna porodična sredina* (1/77, 6).

U *Našemu* smo *glasu* pronašli brojne lekseme iz srpskoga jezika, odnosno lekseme iz ruskoga koji su posredstvom srpskoga došli u hrvatski jezik⁴⁰, primjerice *učesnik*: *preko 150 učesnika* (9/74, 5) / *Učesnici „Pedagogijade 76“ bile su pedagoške akademije* (1/77, 16) / *uz puno učešće društveno političkih organizacija* (1/77, 4); *stepen*: *stalno političko preispitivanje stepena aktivnosti* (1/77, 10); *posmatrač*: *Posmatrači sa strane* (11/74, 6); *uslov*: *u ovim uslovima ne može doći do izražaja* (4/76, 4). U ondašnjim normativnim priručnicima jezikoslovci nisu pisali da ih treba zamijeniti hrvatskim leksemima zbog straha da ne budu osuđeni za nacionalizam ili separatizam.⁴¹

U drugoj polovici 20. stoljeća uobičajene su višečlane poluterminologizirane ustaljene veze leksema⁴² kojima obiluje i *Naš glas*, primjerice *socijalističko samoupravno društvo*: *jedan od uvjeta izgradnje i razvijanja našeg socijalističkog samoupravnog društva* (1/82, 2); *omladinska organizacija*: *izbori i u omladinskoj organizaciji* (1/82, 4); *samoupravno i delegatsko odlučivanje*: *za samoupravno i delegatsko odlučivanje* (1/82, 2); *socijalistička omladina*: *Saveza socijalističke omladine HTP „Riviera“* (4/76, 2) / *radna brigada*: *komandant radne brigade* (4/76, 2); *samostalna organizacija*: *Svaka je OOUR samostalna organizacija* (4/76, 8).

3. 6. STILSKE ZNAČAJKE

U analizi stilskih značajki *Našega glasa* polazimo od tvrdnje I. Ivasa da su novinari u medijima oponašali jezik političara koji je pun pretjerivanja, nepotrebnih ponavljanja, zapovjednih oblika, „istrošenih“ riječi i „revolucionarnih“ fraza⁴³, a „razlozi za to djelomično su u nepripremljenosti za poziv i u obazrivosti iz straha da se ne počini politička greška.“⁴⁴

³⁸ Isto, str. 52.

³⁹ Isto, str. 54.

⁴⁰ Isto, str. 49.

⁴¹ Isto, str. 71.

⁴² Isto, str. 58.

⁴³ Ivan Ivas, *Ideologija u govoru*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, 1988., str. 189.

⁴⁴ Isto, str. 189.

U *Našemu* su *glasu* sasvim uobičajeni izrazi izričita zapovijedanja ili savjetovanja (*treba da, neophodno je, potrebno je, nužno je, ne smijemo dopustiti, moramo, trebamo, valja da, neophodno je, ne bismo smjeli...*): *koje treba da bude gotovo do kraja prve polovine ove godine* (4/76, 3) / *neophodno je imati u vidu da mnoge slabosti* (1/77, 10) / *potrebno je da cijela naša predizborna aktivnost* (1/82, 2) / *Socijalistički savez i Savez sindikata (...)* *trebaju osigurati* (1/82, 2) / *Stoga je nužno da se svi s maksimalnom ozbiljnošću* (1/82, 2) / *ne smijemo dopustiti da ta početna funkcija istraživanja postane puka statistička funkcija* (1/82, 3) / *a moraju, naravno, dati jači poticaj* (1/82, 4) / *ne bismo smjeli dočekati slijedeću sezonu* (1/82, 5).

Naš glas obiluje nominalnim konstrukcijama koje su uobičajene u političkome podstilu administrativno-poslovnoga stila pa se na mjestu samoznačnih glagola pojavljuju suznačni glagoli i odglagolne imenice: *Već krajem sezone bilo je govora na sastancima Sindikata OOUR „Rubin“ i OOUR „Turist“* (11/74, 7) / *Na početku konferencija je dosadašnji predsjednik konferencije (...) podnio izvještaj o radu* (4/76, 2) / *Antun Restović je također uzeo riječ u diskusiji* (4/76, 2) / *da se na razini OOUR vrši utvrđivanje mase sredstava* (4/76, 3) / *izvlačimo zaključak da nam polako pogača, koja se zove dobit* (4/76, 8) / *te je Odbor za ekonomsku propagandu donio odluku o pokriću troškova* (4/76, 9) / *sa Mirom Jurić, iako je gluhonijema, da se vrlo lako uspostaviti kontakt* (1/77, 6) / *a posebno vrši kontrolu* (1/77, 8) / *zbog čega će već u septembru Radnički savjet donijeti konkretne odluke o tome* (1/77, 9) / *što nam pruža garanciju* (1/77, 10) / *Jer ako uzmemo u razmatranje poslove* (1/77, 8) / *čemu se ubuduće mora pokloniti posebna pažnja* (8/80, 1) / *koja je, svakako, imala utjecaja i na planiranje budućih zahvata* (8/80, 3) / *koji imaju izgleda za realizaciju* (1/82, 1) / *i uvesti mogućnost njihove supstitucije (zamjene), izvršiti bolji izbor menija* (1/82, 5).

Kao podvrsta nominalizacije pojavljuje se i prepozicionalizacija pa se ispred imenice stavlja riječ koja znači ono što znači i ta imenica: *na području ekonomske propagande* (1/82, 3) / *na području odmora i rekreacije radnika* (1/82, 7).

Eksplicitnost se u *Našemu glasu* prepoznaje i u uporabi izraza *preko i putem* u izražavanju instrumentalna sredstva: *Sva ova saznanja do kojih dolazimo putem anketa* (9/74, 4) / *Podaci, obrađeni putem računara, sigurno su kvalitetniji od ručne obrade* (11/74, 3) / *A govoreći o informiranju preko „Našeg glasa“*.

U vezi su s eksplicitnošću i izrazi *u pogledu, u okviru, u vidu, na osnovi, u slučaju, u obliku, na račun, u tom pravcu*: *sindikat još uvijek nije našao sebe u pogledu zadataka* (9/74, 3) / *Što je učinjeno u okviru zimske ponude* (9/74, 5) / *U pogledu datog prijedloga* (11/74, 3) / *u okviru privredno-financijskog sektora* (11/74, 3) / *u međunarodnoj aktivnosti naše zemlje u vidu suradnje sa omladinskim organizacijama iz zemlje* (1/77, 10) / *i da na osnovi svoga rada stječe dohodak* (1/77, 11) / *u okviru njihovih ustavom i zakonom odnosno statutom utvrđenih prava i dužnosti* (1/77, 11) / *U slučaju kad radnikov bračni*

drug radi u poduzeću (1/77, 15) / u obliku prisvajanja društvenih sredstava (1/77, 11) / Dosta je kritika bilo i na račun evidencije članstva (8/80, 1) / u tom pravcu potrebni su zajednički napori redakcije i čitalaca (8/80, 2).

S ciljem da se pojača vrijednost onoga što se htjelo reći, a zapravo se samo ponavlja isti sadržaj i ista vrijednost, pojavljuju se brojni pleonazmi, nerijetko i dvoleksemski i troleksemski: *Konferenciji je prisustvovalo oko šezdesetak delegata (4/76, 1) / kako najbrže i najsvrshodnije riješiti određene probleme i poteškoće u toj domeni (8/80, 5) / Određene zaključke ili konstatacije s obzirom na datum (1/82, 1) / istaknut je i neadekvatan asortiman pića i napitaka (1/82, 5) / ukoliko uspijemo uskladiti nagomilane probleme, odstupanja i neusklađenosti u radu (1/82, 5).*

Često se pojavljuju i tzv. neobavezujuće „odrednice“ koje zapravo stvaraju privid da se govori o nečemu određenom⁴⁵ (*određeni, veći broj, većina, neki*): *Određene zaključke ili konstatacije s obzirom na datum (1/82, 1) / Osnovni pokazatelji trenutno su određeni izvori podataka (1/82, 1) / a u ponudi se nalazi i veći broj aranžmana (1/82, 1) / možemo reći da je većina postavljenih ciljeva realizirana (1/82, 2) / prilično velik broj suradnika (1/82, 2) / ne možemo se pohvaliti nekim zapaženijim uključivanjem (1/82, 2).*

4. ZAKLJUČAK

Neposredno nakon objave *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika* u Poreču počinje izlaziti *Naš glas*, list „Riviere“ - radne organizacije za ugostiteljstvo, turizam, trgovinu i proizvodnju. Dugogodišnja nastojanja oko unifikacije hrvatskoga i srpskoga jezika ostavila su traga i u ovome listu što potvrđuju primjeri na pravopisnoj (pisanje naziva za mjesece), morfološkoj (sklonidba tuđica sa završetkom *-ist*, kolebanja u rodu imenica), sintaktičkoj (pasivne konstrukcije, konstrukcija *da + prezent* na mjestu infinitiva), tvorbenoj (uporaba sufikasa *-ioni, -lac* i prefiksa *van-*) i leksičkoj razini (internacionalizacija leksika, srbizmi).

Na dvostrukosti (ili čak trostrukosti), koje nisu neuobičajene i u ondašnjim normativnim priručnicima, naišli smo u pisanju složenica s vezanim leksičkim morfemom u prvome dijelu, pisanju dentalnih okluziva pred afrikatama, sklonidbi pokrata, sklonidbi tuđica i sklonidbi povratnih zamjenica za 3. lice.

Razlozi za pojavu brojnih dvostrukosti možemo pripisati s jedne strane nejasnim i neusklađenim pravilima u ondašnjim normativnim priručnicima te s druge strane utjecaju aktualne jezične politike i društveno-političkih prilika, ali i neznanju i propustima urednika, novinara i lektora (u kasnijim godištim) ovoga lista.

⁴⁵ Isto, str. 194.

POPIS LITERATURE

- Andrić 1911
Nikola Andrić, *Branič jezika hrvatskoga*, Kr. zemaljska tiskara, Zagreb 1911.
- Anić, Silić 1986
Vladimir Anić, Josip Silić, *Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb 1986.
- Babić 2004
Stjepan Babić, *Hrvanja hrvatskoga: Hrvatski u koštacu sa srpskim i u klinču s engleskim*, Školska knjiga, Zagreb 2004.
- Babić, Finka, Moguš 1971
Stjepan Babić, Božidar Finka, Milan Moguš, *Hrvatski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb 1971.
- Babić 1962-1963
Stjepan Babić, „Žigosani sufiks -telj“, *Jezik*, god. 10, br. 4, Zagreb 1962-1963., str. 113–116.
- Babić 1968
Stjepan Babić, „Sporni sufiks –telj“, *Jezik*, god. 15, br. 3, Zagreb 1968., str. 69–76.
- Babić 2009
Stjepan Babić, „Hrvatski jezik za komunističkoga razdoblja“, *Jezik*, god. 56, br. 3, Zagreb 2009., str. 106–114.
- Badurina 1996
Lada Badurina, *Kratka osnova hrvatskoga pravopisanja: metodologija rada na pravopisu*, Biblioteka Dometi, Rijeka 1996.
- Barić et al. 1979
Eugenija Barić et al., *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb 1979.
- Brabec, Hraste, Živković 1965
Ivan Brabec, Mate Hraste, Sreten Živković, *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb 1965.
- Finka 1980
Božidar Finka, „Kojega je roda OUR?“, *Jezik*, god. 28, br. 1, Zagreb 1980., str. 24.
- Guberina, Krstić 1940
Petar Guberina, Kruno Krstić, *Razlike između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika*, Matica Hrvatska, Zagreb 1940.
- Ham 1998
Sanda Ham, *Jezik zagrebačke filološke škole*, Matica hrvatska, Ogranak Osijek, Osijek 1998.
- Hrvatski jezik 2006
Hrvatski jezik u XX. stoljeću, ur. M. Samardžija i I. Pranjković, Matica hrvatska, Zagreb 2006.
- Hudeček, Mihaljević 2009
Lana Hudeček, Milica Mihaljević, *Jezik medija: Publicistički funkcionalni stil*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2009.
- Ivas 1988
Ivan Ivas, *Ideologija u govoru*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb 1988.
- Jezična politika i jezična stvarnost 2009
Jezična politika i jezična stvarnost, ur. Jagoda Granić, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Zagreb 2009.
- Jezični savjetnik s gramatikom 1971
Jezični savjetnik s gramatikom, ur. Slavko Pavešić, Matica hrvatska, Zagreb 1971.

- Jonke 1964
Ljudevit Jonke, *Književni jezik u teoriji i praksi*, Nakladni zavod Znanje, Zagreb 1964.
- Jonke 1971
Ljudevit Jonke, *Hrvatski književni jezik 19. i 20. stoljeća*, Matica hrvatska, Zagreb 1971.
- Jonke 1971a
Ljudevit Jonke, *Hrvatski književni jezik danas*, Školska knjiga, Zagreb 1971.
- Katičić 1971
Radoslav Katičić, *Jezikoslovni ogledi*, Školska knjiga, Zagreb 1971.
- Oczkova 2010
Barbara Oczkova, *Hrvati i njihov jezik*, Školska knjiga, Zagreb 2010.
- Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika 1960
Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom. Izradila Pravopisna komisija, Matica hrvatska Zagreb i Matica srpska Novi Sad, 1960., str. 129–131.
- Samardžija 1973-1974
Marko Samardžija, „O nazivima interesnih zajednica“, *Jezik*, god. 21, br. 3–4, Zagreb 1973–1974., str. 126–127.
- Samardžija 1995
Marko Samardžija, *Leksikologija hrvatskoga jezika i povijest hrvatskoga jezika u XX. stoljeću*, Školska knjiga, Zagreb 1995.
- Samardžija 2002
Marko Samardžija, *Nekoć i nedavno: Odabrane teme iz leksikologije i novije povijesti hrvatskoga standardnog jezika*, Dometi, Rijeka 2002.
- Silić 2006
Josip Silić, *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*, Disput, Zagreb 2006.
- Silić, Pranjković 2007
Josip Silić, Ivo Pranjković, *Gramatika hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb 2007.
- Tafra 1975-1976
Branka Tafra, „Promjenjive kratice“, *Jezik*, god. 23, br. 3–4, Zagreb 1975–1976., str. 124–125.
- Težak, Babić 1966
Stjepko Težak, Stjepan Babić, *Pregled gramatike hrvatskoga književnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb 1966.
- Zoričić 1998
Ivan Zoričić, *Hrvatski u praksi*, ZN Žakan Juri, Pula 1998.

IZVORI

- Naš glas 1974–1982
Naš glas: br. 9 (25. rujna 1974.), br. 11 (29. studenoga 1974.), br. 12 (28. prosinca 1974.), br. 1 i 2 (18. veljače 1975.), br. 3 (8. ožujka 1975.), br. 4 (1. travnja 1975.), br. 5 (30. travnja 1975.), br. 4 (10. travnja 1976.), br. 10 (25. prosinca 1976.), br. 1 (15. veljače 1977.), br. 1 (1978.), br. 6 (lipanj, 1979.), br. 5 (15. rujna 1980.), br. 8 (15. prosinca 1980.), br. 3 (15. ožujka 1981.), br. 10 (28. listopada 1981.), br. 1 (30. siječnja 1982.).

SAŽETAK

U radu se analizira jezik *Našega glasa* (list „Riviere“ – radne organizacije za ugostiteljstvo, turizam, trgovinu i proizvodnju) koji je izlazio u Poreču od 1969. do 1982. godine. Nakon kratkoga osvrt na strukturu, sadržaj i ulogu toga lista te njegov značaj za stanovništvo lokalne zajednice, slijedi prikaz jezičnih zbivanja u vrijeme njegova izlaženja. U žarištu su istraživanja pravopisne, morfološke, sintaktičke, tvorbene, leksičke i stilske karakteristike lista. Rezultati istraživanja pokazuju da su dugogodišnja nastojanja na unifikaciji hrvatskoga i srpskoga jezika ostavila traga u pisanim izvorima na istarskome tlu i u desetljećima nakon objave *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika*.

SUMMARY

Linguistic analysis of the journal *Naš glas*

The language development of the second half of the 20th century was influenced considerably by the extralinguistic (social and political) situation. Although the state had guaranteed legal equality to all its languages after 1945, in reality the idea of a Croatian and Serbian linguistic and orthographic unity was growing stronger and stronger. The opposition to the Yugoslav unitarist policy would gain strength at the end of the 1960's, which would result in the publication of the *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika* (Declaration on the name and status of the Croatian literary language) as well as in an increasing promotion of the Croatian linguistic and orthographic peculiarities.

This paper demonstrates the manner and extent of the influence of the political situation on the language of public media in Istria in the second half of the 20th century. The research is focused on the orthographical, morphological, syntactical and lexical characteristics in the journal *Naš glas*, published by the hotel and tourist company "Riviera" in Poreč from 1969 to 1982, and attempts to compare them to the contemporary normatively acceptable and orthographical solutions.

Keywords: *Naš glas*, Croatian language, Istria, orthographical and linguistic analysis